

2023-03-09
S2023/00970 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att genomföra insatser för att stödja en jämlik och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård för personer som har utsatts för sexuellt våld

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra insatser för att stödja en jämlik och kunskapsbaserad vård för personer som har utsatts för sexuellt våld. I uppdraget ingår att göra en fördjupad kartläggning och analys av hälso- och sjukvården för personer som har utsatts för sexuella övergrepp och sexuellt våld och föreslå ändamålsenliga och kostnadseffektiva insatser för att utveckla vården. I detta ingår också att analysera behovet av en nationell stödfunktion samt att analysera behovet av och ta fram kunskapsstöd och utbildningsinsatser för hälso- och sjukvården. Resultatet av uppdraget ska bidra till ett stärkt och enhetligt arbete i hela landet.

Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs inhämta synpunkter från berörda huvudmän, professions- och patientorganisationer samt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och andra relevanta civilsamhällesorganisationer.

Socialstyrelsen ska lämna en skriftlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 december 2023. Delredovisningen ska innehålla förslag till ändamålsenliga och kostnadseffektiva insatser för att utveckla vården för personer som utsatts för sexuella övergrepp och sexuellt våld. Förslag till insatser ska kostnadsberäknas.

Socialstyrelsen ska senast den 15 december 2024 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). I slutredovisning ska

ingå att redovisa vilka insatser som har vidtagits för att utveckla kunskapsstöd och utbildningsinsatser.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2023 använda 5 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering, anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagspost 8 Särskilda jämställdhetsåtgärder – del till SOS.

Ärendet

Det finns behov av att stärka vården för sexuellt våldsutsatta, såväl barn som vuxna. Sexuellt våld medför ett stort lidande för den enskilde och innebär ofta lång rehabilitering för den som har drabbats. Hälso- och sjukvården ska erbjuda kunskapsbaserad och personcentrerad vård för patienter som söker vård efter sexuella övergrepp. Vården ska tillgodose somatiska och psykiatriska vårdbehov i alla skeden efter ett övergrepp, från det akuta skedet och framåt. Med tidiga insatser har vården också möjlighet att förebygga en framtida ohälsa hos de drabbade. Utöver vård och rehabilitering har hälso- och sjukvården även en viktig roll när det gäller att uppmärksamma och identifiera utsatthet. Enligt patientsäkerhetslagen (2010:659) har läkare inom den offentliga hälso- och sjukvården en skyldighet att utföra spårsäkring efter sexualbrott, om Polismyndigheten begär det.

SKR har inom ramen för regeringens satsningar på hälso- och sjukvårdens område gjort en kartläggning av hälso- och sjukvården som visar att det finns behov av att utveckla hälso- och sjukvården för personer som har utsatts för sexuellt våld. Av kartläggningen framgår bland annat att bemötandet av personer som har utsatts för sexuellt våld behöver stärkas och att kunskapen om adekvat behandling vid komplex problematik och traumatisering behöver öka. Vidare behöver omhändertagandet i akuta skeden bli mer jämnt över landet och vården behöver anpassas för att möta behoven hos grupper med särskilt utsatthet, till exempel yngre personer, personer som har en beroendesjukdom eller på annat sätt befinner sig i en socialt utsatt situation och hbtqi-personer. Försvårande omständigheter finns också för personer som lever i hederskultur där benägenheten att polisanmäla övergrepp och söka stöd är lägre.

Regeringen har för statens räkning ingått en överenskommelse med SKR inom området förlossningsvård och kvinnors hälsa (S2023/00371). Den

innebär bl.a. att regionerna ska genomföra insatser för att utveckla vården för barn och vuxna som har utsatts för sexuellt våld och könsstympling.

Regeringen har även gett ett uppdrag till Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering att stödja genomförandet inom vård och omsorg av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (A2022/01028). I uppdraget ingår bland annat att ta fram kunskapsstöd avseende vård för personer som har utsatts för sexuellt våld, inklusive i prostitution. I uppdraget ingår även att identifiera kunskapsluckor och forskningsbehov på området.

I mars 2022 fick Rättsmedicinalverket en utökad föreskriftsrätt i fråga om rättsintyg i anledning av brott. Rättsmedicinalverket får nu även meddela föreskrifter om ett rättsintygs utformning och innehåll. Syftet med den förändringen var att uppnå en ökad kvalitet i rättsintygen. Inom ramen för ett uppdrag om att genomföra insatser för att förebygga och bekämpa könsstympling (A2021/01029) vidtar Rättsmedicinalverket olika åtgärder för att stärka kvaliteten i rättsintyg och samarbetet med polis och åklagare.

Närmare om uppdraget

Det finns behov av fler insatser för att vården för personer som utsatts för sexuella övergrepp och sexuellt våld ska förbättras för att bli mer tillgänglig, jämlik och kunskapsbaserad. Mot bakgrund av detta och i enlighet med Tidöavtalet har regeringen och Sverigedemokraterna ensats om att vården för personer som utsatts för sexuella övergrepp och sexuellt våld, såväl barn som vuxna, ska stärkas. Regeringen ger därför Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra ytterligare insatser på området.

I uppdraget ingår att göra en fördjupad kartläggning och att analysera behovet av ändamålsenliga och kostnadseffektiva insatser för att utveckla hälso- och sjukvården för såväl barn som vuxna som har utsatts för sexuella övergrepp och sexuellt våld. Behov hos grupper med särskild utsatthet ska beaktas. I detta ingår att beskriva och analysera hur vårdkedjor för personer som har utsatts för sexuellt våld är organiserade i regionerna samt samverkan med andra berörda aktörer såsom till exempel socialtjänsten och barnahus. I detta ingår även kompetens och rutiner för spårsäkring samt rutiner för anmälan om oro eller misstanke om oro för barn enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Det ska också beaktas i vilken mån hälso- och sjukvårdspersonalen använder sig av möjligheten att anmäla misstanke om

begånget brott till polis eller åklagare enligt 10 kap 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I uppdraget ingår även att analysera behovet av en nationell stödfunktion som kan fungera som ett kunskapscentrum och stöd för hälso- och sjukvården i frågor som rör sexuellt våld. Med utgångspunkt från analysen ska Socialstyrelsen föreslå insatser som kan bidra till en stärkt, mer jämlik, tillgänglig och kunskapsbaserad vård.

Socialstyrelsen ska också analysera behovet av och ta fram kunskapsstöd och utbildningsinsatser för hälso- och sjukvårdspersonal om sexuellt våld, dess konsekvenser och hur sådant våld kan upptäckas, särskilt i de fall patienter söker vård för andra symtom.

Uppdraget ska samordnas med andra relevanta uppdrag inom myndigheten, till exempel uppdraget att stödja genomförandet inom vård och omsorg av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I arbetet ska barnets rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gäller som lag, och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning beaktas.

Regeringen beräknar att avsätta medel för uppdraget under 2024 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Klara Granat

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, OFA K, JÄM och SOF

Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ek

Jämställdhetsmyndigheten

Kammarkollegiet

Sveriges Kommuner och Regioner